

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Навчально-науковий інститут № 3

Кафедра психології, соціології та педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«СОЦІАЛЬНІ ТА ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ»

обов'язкова компонента

освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 «Психологія» (практична психологія)

Вінниця 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою ННІ № 3
Протокол від 09.08.2024 № 13

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології факультету № 3
ХНУВС (протокол від 08.07.2024 № 13)

Розробник:

завідувачка кафедри педагогіки та психології факультету № 3, доктор
педагогічних наук, професор Олена ФЕДОРЕНКО.

Рецензенти:

доцент кафедри соціальної психології ХДАК, кандидат психологічних
наук, доцент Ігор ВІДЕНЕСЬВ,

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС,
кандидат педагогічних наук, доцент Павло ЧЕРВОНИЙ.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 8	05 «Соціальні та поведінкові науки» 053 «Психологія» другий (магістерський)	Навчальний курс 2 Семестр 4 Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 20; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 20; Лабораторні заняття – 0 Самостійна робота – 80; Індивідуальні завдання: Контрольна робота – 0; Реферати (тощо) – 0.		
заочна форма навчання		
Лекції – 10; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 8; Лабораторні заняття – 0 Самостійна робота – 102; Індивідуальні завдання: Контрольна робота – 0; Реферати (тощо) – 0.		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальні та політичні конфлікти» є опанування здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями щодо природи, причин та механізмів появи соціальних і політичних конфліктів; причин і особливостей розгортання (функціонування) конфліктів, поведінки людей, інших суб'єктів у соціальних і політичних конфліктах.

Завдання вивчення дисципліни «Соціальні та політичні конфлікти» є;

- є опанування здобувачами вищої освіти знань щодо зовнішніх та внутрішніх передумов зародження і появи конфлікту, основних фаз конфлікту особливостей розвитку та шляхів розв'язання конфліктів.

- сформулювати чітке уявлення про психологічні закономірності конфліктів;

- навчити методам та засобам психологічної саморегуляції в умовах виконання оперативно-службових завдань.

Міждисциплінарні зв'язки: з навчальними дисциплінами «Соціальна психологія», «Політична психологія», «Конфліктологія», «Юридична психологія».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати

- методологічні засади конфліктології;
- характеристику політичного конфлікту як соціального феномена;
- класифікацію соціальних конфліктів;
- структуру соціальних конфліктів;
- динаміку соціальних конфліктів;
- зміст управління соціальними конфліктами;
- форми та механізми врегулювання соціальних конфліктів;
- методи врегулювання соціальних конфліктів;
- психологічні особливості поведінки особистості в умовах соціального конфлікту;
- особливості комунікації в системі начальник-підлеглий;
- основні види психологічного впливу в професійній діяльності працівника поліції;

вміти:

- вільно володіти поняттями та категоріями, що розкривають суть предмету;
- проводити психологічний аналіз ситуацій управлінського спілкування;
- аналізувати зміст та структуру соціального конфлікту;
- прогнозувати, попереджувати, врегульовувати соціальні та відповідно і політичні конфлікти;
- використовувати технології ефективного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті;
- проводити переговори по вирішенню соціальних конфліктів та суперечностей;
- застосовувати методики психологічного захисту в конфліктних ситуаціях.
- застосовувати адекватний управлінський вплив.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни	
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
Програмні результати навчання	
ПР 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.	

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Конфлікт як соціальне явище. Історія розвитку наукових досліджень конфлікту.

Означення та зміст поняття «конфлікту». Теоретичні та соціально-історичні умови виникнення конфліктології. Визначення та сутність конфлікту. Мета, роль, завдання конфліктології. Ранні та загальнонаукові погляди на конфлікт та проблема конфлікту в епоху Відродження та Просвітництва. Політичні конфлікти у політико-філософській думці ХІХ – початку ХХ ст. Політичні конфлікти в соціології др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.

Тема № 2. Концепції політичних конфліктів в умовах глобалізації.

Концепції політичних конфліктів 90-х рр. ХХ ст. Місце і роль конфліктів у моделях пост-біполярного світоустрою. Роль і місце конфліктів у ісламських концепціях світопорядку. Провокація та дискредитація у конфліктах.

Тема № 3 Основи управління конфліктами.

Інформаційна складова сучасних політичних конфліктів. Поняття управління конфліктом. Врегулювання політичних конфліктів і проблема відновлення стабільності. Шляхи вирішення політичних конфліктів.

Тема 4 Структура і функції політичних конфліктів.

Структура і функції політичного конфлікту. Визначення політичного конфлікту. Об'єкт політичного конфлікту.

Прикладні аспекти використання технологій управління політичними конфліктами. Алгоритм управління конфліктом. Типологія конфліктів.

Тема 5 Політичний конфлікт як прояв соціальної напруги і різновид соціального конфлікту.

Поняття соціальної напруги і політичного конфлікту. Типи політичних конфліктів. Динаміка конфлікту. Виникнення напруги і політичних конфліктів, причини порушення стабільності. Специфіка політичної боротьби. Деякі закономірності політичного конфлікту.

Тема 6. Конфлікти в сфері влади.

Природа влади та її вплив на конфлікт. Ідея соціального простору і нове розуміння влади. Природа влади та її вплив на конфлікт. Ідея соціального простору і нове розуміння влади. Інтереси народу і механізми влади. Конструювання соціальної реальності в умовах політичного конфлікту.

Тема 7. Технології державного управління конфліктами. Правові механізми вирішення міжнародних політичних конфліктів

Технології як елемент системи державного управління конфліктами. Прикладні аспекти використання технологій управління політичними конфліктами. Значення міжнародного права у врегулюванні політичних конфліктів. Міжнародно-правові засоби і процедури врегулювання міжнародних суперечок. Обмеження застосування методів та засобів ведення війни за допомогою механізмів міжнародного гуманітарного права.

Тема 8 Особливості аналізу сучасних політичних конфліктів.

Особливості сучасних конфліктів. Аналіз соціальної напруженості у посттоталітарних державах. Особливості політичної боротьби в українському політичному просторі. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Стили вирішення конфлікту. Міжнародний тероризм і сучасні політичні конфлікти.

Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Конфлікт як соціальне явище. Історія розвитку наукових досліджень конфлікту.	14	2		2		10	екзамен
Тема № 2. Концепції політичних конфліктів в умовах глобалізації.	14	2		2		10	
Тема № 3 Основи управління конфліктами.	14	2		2		10	

Тема 4 Структура і функції політичних конфліктів.	14	2		2		10	
Тема 5 Політичний конфлікт як прояв соціальної напруги і різновид соціального конфлікту.	14	2		2		10	
Тема 6 Конфлікти в сфері влади. Соціально-психологічні аспекти громадянської непокори.	14	2		2		10	
Тема 7 Технології державного управління конфліктами. Правові механізми вирішення міжнародних політичних конфліктів	18	4		4		10	
Тема 8 Особливості аналізу сучасних політичних конфліктів.	18	4		4		10	
Всього	120	20		20		80	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 3							
Тема № 1. Конфлікт як соціальне явище. Історія розвитку наукових досліджень конфлікту.	20	2				16	екзамен
Тема № 2. Концепції політичних конфліктів в умовах глобалізації.	20	2		2		16	
Тема № 3 Основи управління конфліктами.	4					4	
Тема 4 Структура і функції політичних конфліктів.	18	2				16	
Тема 5 Політичний конфлікт як прояв соціальної напруги і різновид соціального конфлікту.	20	2		2		16	
Тема 6 Конфлікти в сфері влади. Соціально-психологічні аспекти	16					16	

громадянської непокори.						
Тема 7 Технології державного управління конфліктами. Правові механізми вирішення міжнародних політичних конфліктів	10			2		8
Тема 8 Особливості аналізу сучасних політичних конфліктів.	12	2		2		10
Всього	120	10		8		102

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Конфлікт як соціальне явище. Історія розвитку наукових досліджень конфлікту.	Основна: 1,2,3 Допоміжна: 1,2, 3,4
	Дайте відповіді на питання: Мета та актуальність сучасної конфліктології. Історичні етапи розвитку конфліктологічних знань. Конфлікт в галузях права та професійній діяльності поліції. Назвіть основні методологічні принципи конфліктологічної науки.	
	Тема № 2: Концепції політичних конфліктів в умовах глобалізації.	Основна: 1,3 Допоміжна: 2,3,4
	Дайте відповідь на питання: 1. Чому теоретичне осмислення проблеми соціальних конфліктів стало можливим лише з появою соціології як самостійної науки. Поясніть. 2. Чому соціально-теоретичні вчення О. Конта і Е. Дюркгейма відносять до розряду «консensusних»? У чому полягають їх спільні риси і відмінності? 3. Що таке структурний функціоналізм? Які особливості становлення соціології конфлікту у XX ст.? 4. Чи є вчення К. Маркса «конфліктним» з погляду концепції Дж. Александера про «конфліктні» і «консensusні» теорії в соціології? Які тези в марксистському вченні вказують на це? 5. Як марксистів XIX – поч. XX ст. характеризували сучасні їм політичні конфлікти? 6. У чому відмінність соціально-історичного вчення М. Вебера від марксистського? Чи є вчення М. Вебера «конфліктним»? 7. Охарактеризуйте місце і роль політичного конфлікту в «теорії еліт» В. Парето. 8. Розкажіть про особливості соціологічних концепцій конфліктів Т. Парсонса, Л. Козера, Р. Дарендорфа, Дж. Рекса.	
	Тема № 3: Основи управління конфліктами.	Основна: 1,3,4 Допоміжна: 3,4
	Дайте відповідь на питання: 1. Які типології конфліктів Вам відомі?	

	<p>Порівняєте типології конфліктів, запропоновані К. Боулдінгом і А. Рапопортом.</p> <p>2. Наведіть приклади ігрових моделей у конфліктології. Чи може теорія ігор застосовуватись у процесі підготовки й ухвалення рішення в умовах політичного конфлікту?</p> <p>3. Охарактеризуйте «дослідження конфліктів» і «дослідження миру» в контексті розвитку загальної теорії конфлікту.</p> <p>4. Чи можливе створення загальної теорії конфлікту в принципі? У найближчому або віддаленому майбутньому? Обґрунтуйте відповідь.</p>	
	<p>Тема № 4: Структура і функції політичних конфліктів.</p> <p>Дайте відповідь на питання:</p> <p>1. Які основні положення політичного реалізму як теоретичної школи в теорії політичних відносин? Які з цих положень указують на те, що конфлікт знаходиться в центрі реалістських теоретичних моделей?</p> <p>2. Пригадайте основні характеристики конфлікту між наддержавами в умовах біполярності в розумінні «цивільних стратегів». Чи актуальні деякі з них для сучасних міжнародних відносин?</p> <p>3. У чому особливості неореалізму в порівнянні з класичним реалізмом? Які місце і роль конфлікту в концепціях К. Уолца і Р. Гілпіна?</p> <p>4. Що таке плюралізм? Які концепції й школи в теорії політичних відносин можуть бути об'єднані під цією назвою? Чи можна стверджувати, що плюралізм повністю заперечує конфлікт?</p> <p>5. Розкажіть про концепції миру М. Дойля і Б. Рассета серед демократичних держав.</p> <p>6. Як марксистки кінця ХІХ – поч. ХХ ст. оцінювали причини виникнення політичних конфліктів та їх значення для еволюції суспільно-історичного процесу? Чому В. Ленін вважав імперіалізм вищою стадією розвитку капіталізму?</p> <p>7. Чи можна стверджувати, що глобалізм як напрям у теорії політичних відносин є «спадкоємцем» марксистських концепцій розвитку світової економічної системи поч. ХХ ст.?</p>	<p>Основна: 1,2,3 Допоміжна 3,4</p>
	<p>Тема № 5 Політичний конфлікт як прояв соціальної напруги і різновид соціального конфлікту.</p>	<p>Основна: 1,2,3 Допоміжна 1, 2, 4</p>
	<p>Дайте відповідь на питання:</p> <p>1. Які місце і роль конфлікту в парадигмі глобалізму?</p> <p>2. На чому ґрунтується модерністський підхід у вивченні політичних конфліктів починаючи з 50-х рр.? Що таке міждисциплінарність?</p> <p>3. Оцініть формулу ескалації конфлікту</p>	

	<p>Л. Річардсона. Як ви вважаєте, чи можна процес ухвалення політичного рішення в умовах конфлікту прорахувати за допомогою математичних методів? Обґрунтуйте відповідь.</p> <p>4. Які типології конфліктів Вам відомі? Порівняйте типології конфліктів, запропоновані К. Боулдінгом і А. Рапопортом.</p> <p>5. Наведіть приклади ігрових моделей у конфліктології. Чи може теорія ігор застосовуватись у процесі підготовки й ухвалення рішення в умовах політичного конфлікту?</p> <p>6. Охарактеризуйте «дослідження конфліктів» і «дослідження миру» в контексті розвитку загальної теорії конфлікту.</p> <p>7. Чи можливе створення загальної теорії конфлікту в принципі? У найближчому або віддаленому майбутньому? Обґрунтуйте відповідь.</p>	
	Тема № 6 Конфлікти в сфері влади. Соціально-психологічні аспекти громадянської непокор.	Основна: 1,3 Допоміжна 1, 3, 4
	<p>Дайте відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття управління конфліктом. 2. Вимоги до об'єктивного пояснення політичних конфліктів. 3. Прогнозування як умова попередження конфлікту. 4. Риси і умови політичної стабільності. 5. Динамічна і застійна політична стабільність. 6. Принципи успішного врегулювання політичних конфліктів. 7. Передумови вирішення конфлікту. 8. Стили вирішення конфлікту. 9. Методи вирішення політичних конфліктів. 10. 10.Правила застосування методу «принципових переговорів». 11. Застосування позитивних методів вирішення конфліктів (компромісів або консенсусів між протидіючими суб'єктами). 12. Технологія досягнення консенсусу. 	
	Тема 7 Технології державного управління конфліктами. Правові механізми вирішення міжнародних політичних конфліктів.	Основна: 2,3 Допоміжна 1, 3, 4
	<p>Дайте відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо збройних конфліктів і врегулювання міжнародних суперечок? 2. У чому полягає суперечність деяких головних принципів сучасного міжнародного права? 3. Назвіть і стисло охарактеризуйте основні мирні засоби для врегулювання міжнародних суперечок, названі у Статуті ООН? 4. Що таке право міжнародної безпеки? Назвіть 	

	<p>ключові принципи права міжнародної безпеки і основні міжнародно-правові документи, які складають його нормативну базу.</p> <p>5. Що таке «Порядок денний для світу»? Які основні механізми підтримки і відновлення міжнародної безпеки, передбачені цим документом?</p> <p>6. Що ви знаєте про системи регіональної безпеки? Які з них, на вашу думку, найбільш ефективні у сфері попередження і врегулювання конфліктів у сучасному світі?</p> <p>7. Перерахуйте галузеві принципи міжнародного гуманітарного права.</p> <p>8. Чи можна стверджувати, що учасники сучасних збройних конфліктів дотримуються принципів і норм міжнародного гуманітарного права? Наведіть приклади, що підтверджують вашу точку зору.</p>	
	Тема 8 Особливості аналізу сучасних політичних конфліктів	Основна: 1,2,3 Допоміжна 3, 4
	<p>Дайте відповідь на питання:</p> <p>1. Які основні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо збройних конфліктів і врегулювання міжнародних суперечок?</p> <p>2. У чому полягає суперечність деяких головних принципів сучасного міжнародного права?</p> <p>3. Назвіть і стисло охарактеризуйте основні мирні засоби для врегулювання міжнародних суперечок, названі у Статуті ООН?</p> <p>4. Що таке право міжнародної безпеки? Назвіть ключові принципи права міжнародної безпеки і основні міжнародно-правові документи, які складають його нормативну базу.</p> <p>5. Що таке «Порядок денний для світу»? Які основні механізми підтримки і відновлення міжнародної безпеки, передбачені цим документом?</p> <p>6. Що ви знаєте про системи регіональної безпеки? Які з них, на вашу думку, найбільш ефективні у сфері попередження і врегулювання конфліктів у сучасному світі?</p> <p>7. Перерахуйте галузеві принципи міжнародного гуманітарного права.</p> <p>8. Чи можна стверджувати, що учасники сучасних збройних конфліктів дотримуються принципів і норм міжнародного гуманітарного права? Наведіть приклади, що підтверджують вашу точку зору.</p>	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Не передбачені навчальним планом.

5.1.2. Теми курсових робіт

Не передбачені навчальним планом.

5.1.3. Теми наукових робіт

Не передбачені навчальним планом.

6. Методи навчання

При проведенні лекцій використовувалися такі **методи**:

- метод пояснення;
- метод проблемного викладання;
- розповідь;
- аналітичний метод;
- метод прикладів.

Також, при вивченні курсу необхідне:

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- підготовка до семінарських занять та робота протягом практикумів;
- підготовка тематичних повідомлень;
- участь у групових дискусіях;
- вирішення творчих практичних завдань.

Індивідуальна робота передбачає роботу з основною та додатковою літературою у підготовці до семінарських занять, написанні доповідей, рефератів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Означення та зміст поняття «конфлікту».
2. Теоретичні та соціально-історичні умови виникнення конфліктології.
3. Визначення та сутність конфлікту.
4. Мета, роль, завдання конфліктології.
5. Ранні та загальнонаукові погляди на конфлікт та проблема конфлікту в епоху Відродження та Просвітництва.
6. Політичні конфлікти у політико-філософській думці XIX – початку XX ст.
7. Політичні конфлікти в соціології др. пол. XIX – поч. XX ст.
8. Концепції політичних конфліктів 90-х рр. XX ст.
9. Місце і роль конфліктів у моделях пост-біполярного світоустрою.
10. Роль і місце конфліктів у ісламських концепціях світопорядку.
11. Провокація та дискредитація у конфліктах.
12. Особливості зародження соціальних конфліктів.
13. Джерела існування та типи соціальних конфліктів.
14. Основні функції соціальних конфліктів та їх практичний прояв.
15. Сучасні теорії соціальних конфліктів.
16. Технології розв'язання соціальних конфліктів.

- 17.Співвідношення понять "соціальний конфлікт" і "політичний конфлікт".
- 18.Інформаційна складова сучасних політичних конфліктів.
- 19.Поняття управління конфліктом.
- 20.Врегулювання політичних конфліктів і проблема відновлення стабільності.
- 21.Шляхи вирішення політичних конфліктів.
- 22.Структура і функції політичного конфлікту.
- 23.Визначення політичного конфлікту.
- 24.Об'єкт політичного конфлікту.
- 25.Прикладні аспекти використання технологій управління політичними конфліктами.
- 26.Алгоритм управління конфліктом.
- 27.Типологія конфліктів.
- 28.Поняття соціальної напруги і політичного конфлікту.
- 29.Політична криза: сутність та причини виникнення.
- 30.Внутрішньополітична криза, етапи її розвитку та прояв.
- 31.Форми політичної кризи, шляхи виходу з кризового стану.
- 32.Політичні конфлікти та політичні кризи при переході від тоталітарного до демократичного політичного режиму.
- 33.Способи виходу з кризового стану, їх специфіка.
- 34.Конфлікти в етнічному середовищі та їх особливості.
- 35.Зміст, спрямованість та взаємозалежність етнополітичних і політико-релігійних конфліктів.
- 36.Консенсуальні процедури та методики розв'язання конфліктів.
- 37.Методика дослідження політичного конфлікту: основні етапи, їх характеристика.
- 38.Компроміс і консенсус як засоби розв'язання соціальних конфліктів.
- 39.Сутність демократичного контролю над конфліктними ситуаціями, його процедури.
- 40.Типи політичних конфліктів.
- 41.Динаміка конфлікту.
- 42.Виникнення напруги і політичних конфліктів, причини порушення стабільності.
- 43.Специфіка політичної боротьби. Деякі закономірності політичного конфлікту.
- 44.Природа влади та її вплив на конфлікт.
- 45.Ідея соціального простору і нове розуміння влади.
- 46.Природа влади та її вплив на конфлікт.
- 47.Ідея соціального простору і нове розуміння влади.
- 48.Інтереси народу і механізми влади.
- 49.Конструювання соціальної реальності в умовах політичного конфлікту.
- 50.Технології як елемент системи державного управління конфліктами.
- 51.Прикладні аспекти використання технологій управління політичними конфліктами.

- 52.Значення міжнародного права у врегулюванні політичних конфліктів.
- 53.Міжнародно-правові засоби і процедури врегулювання міжнародних суперечок.
- 54.Обмеження застосування методів та засобів ведення війни за допомогою механізмів міжнародного гуманітарного права.
- 55.Особливості сучасних конфліктів.
- 56.Аналіз соціальної напруженості у посттоталітарних державах.
- 57.Особливості політичної боротьби в українському політичному просторі.
- 58.Шляхи вирішення політичних конфліктів.
- 59.Стилі вирішення конфлікту.
- 60.Міжнародний тероризм і сучасні політичні конфлікти.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та

інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переведу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переведу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше

двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за попередній} \\ \text{семестр} \end{array} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			

75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2014. 366 с.
2. Білецька Ю.В. Теоретичне визначення політичних конфліктів у сучасній Україні. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. Одеса, 2013. Вип.48. С. 199-208.
3. Білецька Ю.В. Правові шляхи врегулювання політичних конфліктів. *Слов'янин: зб. наук. пр.* Рівне, 2014. № 21. С. 15-23.
4. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с.
5. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 96 с. URL: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Politychna-konfliktolohiia.pdf>
6. Особливості політичних конфліктів у сучасній Україні та світі: монографія / Г.П. Щедрова, І.А. Єремєєва, Д.В. Прошин, Р.М. Ключник, Н.М.

Волвенко; за ред. Г.П. Щедрової. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 148 с.

7. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/63427/1/0057381.pdf>

8. Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практ. посібник [Г. М. Бевз, І. В. Петренко, А. І. Гусєв, В. І. Давидов, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, О. Г. Цукур] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2020. 144 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722660/1/PetrenkoBevzPosibnik2020maket.pdf>

9. Трофименко А. В., Константинова Ю.В. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.

URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2586/1/np_konfliktologija.pdf

Допоміжна

1. Донбас в етнополітичному вимірі: монографія / за заг. ред. В. Котигоренка. Київ : ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 584 с.

2. Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти: словник-довідник. Сєвєродонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 120 с.

3. Іванов В. М., Іванова О. В. Юридична конфліктологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2014. 224 с.

4. Кавиліна Г. К. Конфліктологія: навчальний посібник. Одеса: Видавництво ТОВ «Лєрадрук», 2021. 153 с.

5. Котлова Л. О. Психологія конфлікту : курс лекцій. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 112 с.

6. Політична конфліктологія : навч.-метод. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд. Ю. Завгородня ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2023. 64 с.

URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5ca3f57f-232c-4636-b903-9b76e1647abf/content>

7. Хоржевська І. М., Лисенкова І. П., Астремська І. В. Методичні рекомендації з дисципліни «Соціальні та політичні конфлікти» для студентів-психологів. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 48 с.

Інтернет-ресурси

1. Бельська Т. Інформаційно-психологічна війна як спосіб впливу на громадянське суспільство та державну політику держави [Електронний ресурс]. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2014. № 1. С. 49–56. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol1/49-56.pdf>.

2. Бусленко В. Конфліктний характер взаємовідносин між владою та опозицією в Україні: причини та політичні наслідки [Електронний ресурс]

Studia Politologica UcrainoPolona. 2015. Вип. 5. URL: file:///C:/Users/1/Downloads/Spur_2015_5_9.pdf

3. Голубов О. Війна антикорупціонерів в Україні. Що стоїть за конфліктом НАБУ та НАЗК [Електронний ресурс]. *Deutsche Welle*. 14 листопада 2017 р. URL: <http://www.dw.com/uk>

4. Децентралізація в Україні: досягнення, надії і побоювання [Електронний ресурс]. *Український незалежний центр політичних досліджень*: Офіційний веб-сайт. 2017. URL: http://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.pdf

5. Наукова бібліотека ім.. М. Максимовича www.library.univ.kiev.ua

6. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>

7. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>